Nro 70.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 30. SIERPNIA ROKU 1799. w PIĄTEK.

z Wiednia dnia 21. Sierpnia.

Nadzwyczayny Dodatek do Gazety Dworſkiey pod dniem 18. t. m. zawiera co naſtępuie. — „Podług wiadomości z głowney kwatery armij we *Włoſzech* nadeszłych, attak rownie nagły iak pełen odwagi przedſięwzięty od woyſk Roſſyiſko-Ceſarſkich pod kommendą Xięcia *Pangrazego*, na twierdzę *Seravallę* z bombardowaniem nieprzerwanym, zniewolił kommendanta, iż fortecę tę na dniu 5. Sierpnia o godzinie czwartey zrana na dyſkrecyą poddał.— Garnizon ſkładaiący ſię z 150. ludzi, ieſt wniewolą wzięty, i zoſtanie przewiezionym na oznaczone ſobie mieysce.— W cytadelli tey zdobyto 14 armat rozmaitego kalibru, oprocz zapasu ammunicyi i żywności.— Na dniu 4. t. m. podſtąpił nieprzyiacielſki Generał *Mallard* na czele 400 ludzi, aż ku *Chaumont* w *Piemoncie*, i wyparł pikiety tamże ſtoiące 7go regimentu huſſarow, lecz zoſtał zniewolony cofnąć ſię, ścigany aż za *Exiles* przez majora *Meſko* na pomoc przybyłego. Strata nieprzyiacielſka ſkładała ſię z 7miu zabitych i 6ciu zoſtawionych rannych; nasza zaś z 2. zabitych i 1 rannego.— Według rapportow Generała *Klenau* pod dniem 4. t. m. Rotmiſtrz *Zechmeiſter* od regimentu huzarow *Nauendorff* z oddziałem szwadronu swego, tak szybko upędzał ſię za nieprzyiacielem po uſtąpieniu jego z miaſta *Sarzana*, iż w tym cofaniu ſię dwie armat onemu odebrał. — Nieprzyiaciel opuścił twierdzę *Ula*, rzeczony przeto Rotmiſtrz korzyſtaiąc z tak nagłego cofnienia ſię nieprzyiacielſkiego, wezwał do poddania ſię mieysca obronne *Sarzanella* i *Lerici* leżące nad ſamym *Golfo di Spezia*. Kommendanci tych mieysc przyięli bez oporu proponowaną kapitulacyą. — W *Lerici* zdobyto 9. metalowych armat i znaczny zapas amunicyi. — Ponieważ Rotmiſtrz *Zechmeiſter* nieprzerwanie poſtępował naprzeciw *Spezia*, nieprzyiaciel zatym zoſtał przynaglony poddać woyſkom naszym twierdzę *Santa Teresa* z 10. dwunaſto funtowemi armatami, tudzież z dwoma 120. funtowemi możdzierzami do bomb, i forteczkę *St Lorenzo* z 10. dwunaſto-funtowemi armatami. — Na całey długości nieprzyiaciel utrzymuie tylko ieszcze twierdzę *Santa Maria* obsadzoną 260. ludźmi i 30. armatami. — Robotę około ſzańcow przed *Tortoną* posuwano w nocy z dnia 6go na 7my, założono Parallelle z 170 sążni i rozpoczęto bateryą demoliowania. — W nocy naſtępney poſtąpiono z tą robotą tak daleko, iż ludzie mimo gruntu opoczyſtego, zupełnie zagrzebani byli, a nawet we dnie roboty swoie kontynuować mogli. Baterya w tył pierwszey paralelli na pagorku *St Bernardino*, już ieſt zupełnie dokończona. Mimo 300. nieprzyiacielſkich wyſtrzałow, nieſkładała ſię ſtrata nasza oſtatniey nocy z 7. na 8. t. m. iak z 1. zabitego i 15. rannych, pomiędzy temi oſtatniemi znayduie ſię Kapitan *Fekete* od regimentu *Alvinzego*. — Nieprzyiaciel ściągnął od dnia 6. niemało woyſka na swe prawe ſkrzydło; zdaie ſię, iż zamiarem jego ieſt chcieć uſkutecznić iakieś przedſiewzięcie w dolinie *Bormida*, dla tego dywizya F. M. L. Hrabiego *Bellegarde* z *Gamalero* ku *Terzo* poſtąpiła dla rozpoznania dalszych nieprzyiaciela poruszeń przy *Bormida*, przenieſiono także głowną kwaterę z *Bojolo formigaro* do *Novi*.

Kapitulacya zamku Lerici podana przez Kapitana Collibat ieſt naſtępuiąca:

Art: I. Żądam ażeby garnizonowi twierdzy wolne wyiście z bronią i bagażami dozwolone było, końcem udania ſię do armij Francuzkiey w *St Maria*. — Odpowiedź: *Dozwalam aby Officerowie do armij Francuzkiey powrocić mogli. wszelako iako ieńcy, i z obowiązkiem nieſłużenia przed wymianą; reszta garnizonu podda ſię iako w niewolę wzięta.*

Art: II. Dla niemożności utrzymania ſię dłużey, poddam mieysce to z warunkiem, ażeby na pierwszy Artykuł przyſtano. — Odpowiedź: *Brama twierdzy osadzoną natychmiaſt zoſtanie woyſkiem Cesarſkim, garnizon wyciągnie w ciągu godziny iedney bez broni, gdy wprzod wſzyſtkie woyſkowe ſprzęty officerowi do odebrania onych poſtanowionemu oddane będą.* — W *Lerici* d. 4 Sierp: 1799.

Podpisano *pod temi warunkami oddam klucze twierdzy Collibat Kapitan 13tey pułbrygady armij Francuzkiey.*

Baron Zechmeiſter Rotmiſtrz i kommendant Auſtryacko-Roſſyiſkiey przedniey ſtraży.

Generał *Melas* donosi z głowney kwatery w *Novi* pod dniem 9 Sierpnia, iż nieprzyiaciel z iedynego pozoſtałego mu w *Golfo di Spezia* zamku *Sta Maria*, uczynił wycieczkę, lecz odparty zoſtał. Miaſto *Perugia* poddało ſię kommendantowi insurgentow *Aretyńſkich*, cytadella iednak ieſt ieszcze w ręku nieprzyiaciela. W południowych kraiach *Włoſkich* nieprzyiaciel nayznacznieysze puſtoszy okolice, *Viterbo* osobliwie wiele od niego ucierpiało. Na dniu 3 nieprzyiaciel opuścił *Sinigaglia*, ktore to miaſto zaiеły zaraz woyſka *Roſſyyſko-Tureckie* z flotty wysadzone. Roboty około oblężenia *Tortony* trwaią nieprzerwanie z naywiększą szybkością, i tak parallella iako i kommunikacya od bramy *Seravalle* już doſtateczney nabrały głębokości. Naſza ſtrata w nocy z dnia 8 na 9 była w 2 ludziach zabitych i 3 rannych. Do tegoż rapportu przyłączona była naſtępuiąca względem twierdzy *Seravalle* kapitulacya. Art: 1.) Garnizon wyidzie z wſzyſtkiemi honorami woyſkowemi. *Odpowiedź.* Załoga wyidzie dnia 7 Sierpnia o godzinie 6 zrana, złoży broń w bramie *Miſane* i czekać będzie na dalsze przeznaczenie od F. M. *Suwarow*. Art: 2.) Officerowie na parol wypuſzczeni zoſtaną. Art: 3.) Niewalczący powrocą do *Francyi*. Art: 4.) Własność osob otrzyma bespieczeńſtwo. *Odpowiedź.* Te trzy Artykuły zawiſły od rozrządzenia F. M. *Suwarow*. Podpisano w *Seravalle* o godzinie 11 w nocy dnia 6 Sierpnia 1799. Hrabia *Nugent* Kapitan w imieniu Xiążęcia *Pankration*.— *Gheneser* kommendant — *Gongelet* Kapitan.

z Londynu dnia 15. Sierpnia.

Nasza tayna wyprawa z naywiększym pospiechem ieſt uzbraiana. Pierwsza dywizya już wſiadła na okręty i dziś zrana zpomyślnym wiatrem wypłyneła na morze. G. *Abercrombie* dowodzący tą dywizyą, zmierza (iak wielu rozumie) ku wyſpie *Walchern* przy uyściu *Skaldy*, i w tamteyszey okolicy chce na ląd wyſiąść.— Ma on tam ogłoſić proklamacyą w treści, Iż armia, którą dowodzi przeznaczona ieſt oswobodzić kray od tyranij *Francuzkiey*. Oświadcza przeto, iż przychodzi jako przyiaciel prowincyow *Hollenderſkich*, dla powrocenia ich nazad do dawnych praw i zwyczaiow, dla uwolnienia osob i własności od uciemiężenia, dla przywrocenia Religii obelżoney przez ateizm *Francuzki*, dla wſkrzeszenia handlu wcale prawie zniszczonego, dla wprowadzenia nazad rządu ſłusznego, a znim ſzczęśliwey zgody i ziednoczenia między W. *Brytannią* i *Hollandyą*, tego to zrzodła tylu pomyślności dla obu mocarſtw. Dla tego zaręcza imieniem Krolewſkim zupełną amneſtyą w nadziei, iż każdy wierny *Hollenderczyk* przyłoży ſię do utrzymania ſpokoyności. Oświadcza iednak, iż gdyby który *Hollender* zdradzieckim ſposobem przeciw ſwey oyczyznie i dawney iey niepodległości, prawom i intereſſom poſtępował, opieraiąc ſię zamiarom woyſk pod kommendą iego zoſtaiących, ten za iawnego nieprzyiaciela dobrego porządku i ſwoiey oyczyzny uważany będzie, i iako takowy karanym bydź ma.— Jak tylko G. *Abercrombie* w *Hollandyi* wyląduie, naowczas wypłynie zaraz druga dywizya pod kommendą Xiążęcia *York* z woyſkiem 12. do 16. tyſięcy ludzi, pomiędzy którémi dosyć kawaleryi znayduie ſię, i zechce wylądować w *Niderlandach*. Do mieszkańcow kraiu tego ieſt także proklamacya wygotowana. W wyprawie G. *Abercrombie* znayduie ſię przeſzło 100 ſtatkow przewozowych. Nasze pisma twierdzą, iż armia Arcy-Xiążęcia *d'York* z czasem pomnożona będzie do 80 tyſięcy ludzi przez poſiłki *Roſſyiſkie*, *Szwedzkie*, i inne. G. *Abercrombie* ſłużył dawniey pod Xiążęciem *d'York* w *Brabancyi*, zoſtał rannym pod *Nymegą*, wſławił ſię w retyradzie woyſk z *Hollandyi* przez ſwoią ludzkość, potym ſłużył w *Indyach Zachodnich* i *Irlandyi*.

Hrabia *d'Artois* wyiechał z *Londynu* do kwatery głowney Arcy-Xiążęcia *Karola*. Tam wspólnie z P. *Wickham* dopełni wcyſka *Szwaycarſkie*, które pod kommendą jego zoſtawać zechcą. Maią one teraz dochodzić do 6. tyſięcy ludzi, ſpodziewa ſię zaś, iż doydą do 14. tyſięcy. Pułkownik Baron *de Rolle*, Xiąże *Laval*, Hrabia *d'Escars*, Hrabia *Vaudreuil*, i Biſkup *Arras* maią ſkładać przy nim radę. Mowią także iż Generał *Pichegru* pod nim ſłużyć będzie. Xiąże *Kondeusz* przyłączy ſię do niego z korpusem swoim, a tak ziednoczeni z *Suwarowem* i Arcy-Xięciem *Karolem* zamyślaią wniyść do *Francyi*. — Nim Hrabia *d'Artois* z *Anglij* wyiechał, miał długą konferencyą z Lordem *Grenville*. Xiąże *Bourbon* ma także za nim puścić ſię w podroż. Lord *Mulgrave* wyiechał iuż do armij *Auſtryackiey*, która wspolnie z wyprawą naszą działać będzie. Z *Tower* wyſłano nad brzegi dosyć artylleryi.

Zawczoray przybyła do *Plymuth* brygantyna *telegraf* z depeszami od Admirała *Keith*. Wspomniony Admirał z 31. liniowemi okrętami przepłynął przez ciaśninę *Gibraltarſką*, i na dniu 1. Sierpnia znaydował ſię pod przylądkiem *St Vincent*. Do *Gibraltaru* przypłynął tegoż ſamego dnia, w którym flotta *Francuzko-Hiszpańſka* weszła do *Kadix*, wiatry iednak przeciwne wſtrzymały dalszą podroż jego aż do dnia 29. Lipca. Dopiero w tym dniu przepłynął ciasninę. — Tym czasem dowiaduiemy ſię, iż flotta *Francuzko-Hiſzpańſka* zawineła już do *Breſt*, nie zatrzymawszy ſię w *Lizbonie* około ktorey na dniu 29. Lipca przepłyneła.

Inni twierdzą, iż rząd odebrał wiadomość, że flotta nieprzyiacielſka znayduie ſię przy brzegach *Irlandzkich*. Zdaie ſię, iż nieprzyiaciel podzielił na kilka części flottę ſwoią. Jedna część poszła do *Irlandyi*, drugie do *Rochefort* i *Breſt*.— Pod *Cork* i w innych okolicach *Irlandyi*, bunt ſię wznawia, ziednoczeni *Irlandczykowie* odbywaią znowu nocne ſchadzki. Zdaie ſię, iż polegaią na flocie *Francuzkiey*.— Procz *Hollenderſkich* okrętow liniowych w *Texel* ma być ieszcze 12 fregat *Hollenderſkich* gotowych do

wyiścia w rozmaitych portach. — Z *Plymuth* wypłynął *Sir Warren* z 6. okrętami liniowemi do flotty naszey kanałowey w *Torbay*, która w tych dniach ma wyiść na morze, i ſkłada ſię 33 okrętow liniowych.— Podług oſtatnich wiadomości flotta Lorda *Duncan* przed *Texel* ſkładała ſię z 6 okrętow liniowych *Angielſkich* i 8 *Roſſyiſkich*. Lordowi *Duncan* ofiarowana ieſt kommenda nad flottą kanałową. Dayże Boże aby ią przyiął.

Wiadomość iakoby *Hiszpania* woynę *Szwecyi* wypowiedziała, potwierdzenia potrzebuie.— P. *Gartshore* powrocił z podroży ſwoiey, ktòrą do *Sztokolmu* odprawił. O ſkutku poselwſta jego, rożni rożnie mowią. Lubo ſłychać iż *Szwecya* doſtarczyć chce wielkich okrętow do przewiezienia woyſka, iednak wielu utrzymuie iż to nie przyidzie do ſkutku. —Aresztowano tu dwòch Cudzoziemcow, ktòrzy pomimo włożonego *ambargo*, chcieli naiąć bat rybacki w *Whiteſtable* dla poiechania do *Fliſſingen* i dania znać nieprzyiacielowi o tayney wyprawie. Po indagacyi uznani są, iż zoſtaną pod oſkarzeniem zdrady kraiu. Jeden z nich miał w kołnierzu ſukni ſwoiey zaszytych 100. gwineow i 90. bankcetlow na 5. funtow ſzterlingow. —Porucznik *Parkinson* przywiozł depesze do Admiralicyi od Lorda *Nelson*, ktòrego na dniu 16. Lipca zoſtawił pod *Neapolem* z 18. okrętami liniowemi. Lord *Nelson* miał z sobą na okręcie familią Królewſką, nie ſądził iednak przyzwoitą rzeczą na ląd ią wysadzić. Kardynał *Ruffo* zawarł ſzkodliwą konwencyą z insurgentami *Francuzkiemi* i *Neapolitańſkiemi*, ktòrą *Nelson* za nieważną uznał, dopoki iey ſam Krol nie potwierdzi. Jeden z artykułow warował pardon dla Admirała Xiążęcia *Caraccioli* naczelnika partyi rewolucyiney, ktòry iednak po wyſłuchaney indagacyi przed ſądem woiennym na fregacie Neapolitańſkiey *Merkury* powieszonym zoſtał. Kardynał odzyſkanie Tronu okupił warunkami, na które żadną miarą zezwolić nie można. Familia Krolewſka pozoſtała na okręcie *Vanguard* dopoki ſpokoyność nazad przywrocona nie była. Ponieważ Kapitan *Trowbridge* zaiął zamek *St Elmo*, przeto *Nelson* wyſłał także oddziały na zaięcie *Gaeta* i *Kapui*.

Tippo-Saib pobity na dniu 6 Marca gotował ſię do drugiey potyczki. Armia *Carnaty* zaięła kray *Mysore* na dniu 5 Marca, znaydowała ſię na dniu 10 w *Ancull* i na dniu 24 ſpodziewano ſię, iż weszła do *Seringapatnam*. Niektòre fortyfikacye w gorach były bez oporu zaięte. Armia *Malabarſka* pod G. *Stuart* weszła na gory *Ghaut* pod dniem 25 Lutego. W *Scederſet* przyszło do bitwy, w którey *Anglicy* ſtracili 143 ludzi, a *Tippo* miał ſtracić 3 tyſiące. Z *Tranquebar* wypłyneła brygantyna *Duńſka* z podarunkami niezmierney wartości od *Tippo-Saiba* dla Dyrektoryatu *Francuzkiego*.

z Paryża dnia 13. *Sierpnia.*

Z *Breſt* przyszła tu wiadomość telegrafem, iż ziednoczona flotta *Francuzko-Hiſzpańſka*, ktòra na dniu 21. Lipca z *Kadix* wypłyneła, na dniu 9 i 10 t. m. ſtaneła w *Breſt*.— Woyſka lądowe *Hiſzpańſkie* z *Rochefort* powrociły nazad na ſwoie okręty, które teraz od blokady zoſtały uwolnione. Okręty *Angielſkie* cofneły ſię z okolicy *Rochefort* na dniu 2 Sierpnia.— Ponieważ w departamencie niższey *Sekwany* wiele emiſſaryuszow *Angielſkich* znayduie ſię, przeto port *Honfleur* z okolicami ogłoszony ieſt w ſtanie oblężenia.— Jeden z naszych kaprow zaiął ſtatek przewozowy *Angielſki*, na ktòrym ſię dwoch emigrantow znaydowało. Jeden znich ieſt ſławny xiąże *de Montemar*, ktory do *Havre* zoſtał zaprowadzony.— Zaburzenia w zachodnich departamentach ieszcze trwaią. Niemasz dotąd nominacyi urzędowey Ob. *Lacombe St. Michel* na miniſtra intereſſow zagranicznych.

Z *Nicei* pod dniem 1. Sierpnia donoszą co naſtępuie. Generał *Joubert* przyięty tu zoſtał z wielką radością, miaſto za przybyciem iego zoſtało oświecone. Wczoray wſiadł on na ſtatek, dla poiechania do *Genui*. Dla przeciwnego iednak wiatru, dopiero we trzy godziny potym wyſiadł w *Villefranche*, a ztamtąd posztą udał ſię do *Genui*. Generał *Merlin*, który tu przybył od armij *Włoſkiey*, niedozwolił aby rzeczy iego na komorze przeglądane były. Miaſto *Monaco* między *Niceą* i *Genuą* leżące, ogłoszone ieſt w ſtanie oblężenia. W armii *Francuzko-Włoſkiey* tak wielki był niedoſtatek furażu, iż konie karmione być muſiały liściami i korą drzewa.

Generał *Championnet* na czele 20. tyſięcy ludzi Armij ſwoiey, iuż wyruszył w okolice *Coni*. Kuryer zaś dnia dziſieyſzego przybyły donosi, iż Generał *Championnet* po rozpoznaniu ważnych ſtanowiſk, rozgromił pierwsze poſterunki nieprzyiacielſkie i pomknął daley ſwoie ſtanowiſka. Generał *Gardanne* ktòry miał kommendę w *Alexandryi*, udał ſię do *Genui*, dokąd także przybyła dawna załoga w *Liworno*. Generał *Macdonald* ktory teraz żadney nie ma kommendy, iedzie za urlopem dla naprawy zdrowia ſwego do *St Germain en Laie*, mieysca gdzie ſię urodził. Armia Generała *Joubert* codzień licznieysze odbiera wzmocnienia. Zbiegli patryoci *Włoscy* brani są do ſłużby woienney w kraiu *Genueńſkim*. Przednią ſtrażą naszey Armij *Włoſkiey*, dowodzi teraz Generał Piemoncki *Colli*. Woyſka *Francuzkie* które ſię znaydowały w zamku *St Elmo* w *Neapolu*, na 14. ſtatkach do *Tulonu* są zawiezione.

Zołnierz, ktory niedawno ſchwytał w *Szwaycaryi* Generała *Auſtryackiego* hrabiego *Bey* był konſkrypcyinym. Do naszych armiow wyſłano bardzo wiele ładunkow. W 4 nowych departamentach *Reńſkich* ſtosownie do wnioſku uczynionego w ciele prawodawczym, utworzony będzie ieden legion wraz z dwoma regimentami artylleryi pieſzey. Przy tey okoliczności Dyrektoryat wyſtawił Radzie 500, iż niebespieczeńſtwa oyczyzny coraz bardziey ſię wzmagaią. Nasze nadgraniczne fortece *Reńſkie* ſą w mocnym ſtanie obrony poſtawione.

Generał *Beurnonville* mianowany ieſt Generałem Inspektorem kawaleryi wewnątrz kraju, a Generał *Hardy* na mieyſcu iego zoſtał umieszczony przy armii *Angielſkiey* w randze Generała Inspektora infanteryi.— Dyrektoryat wnioſł, aby wszelka broń wzięta była w rekwizycyą, a właściciele iey zoſtali za to zapłaceni. Wiadomość o wzięciu *Mantuy*, była tu wcale niespodziewana.— Generał *Lefevre* mianowany ieſt teraz kommendantem 17 dywizyi w *Paryżu*, na mieyscu Generała *Marbot*, który przy armii ma być użytym.— Miniſter *Bernadotte* cały park artylleryi w *Vincennes* będący z 600 końmi, odeſłał do armii *Reńſkiey*. Generał *Laubadere* ieden z tey ſzczupłey liczby ſzlachty, która rewolucyi hołd oddała, umarł w *Rouen*.

Mowa ktorą na dniu 10. t. m. miał Ob. *Sieyes* iako Prezydent Dyrektoryatu, była w treści naſtępuiącey: „Na dniu 12. Sierpnia władza dawna we *Francyi* zoſtała obalona, iuż ona więcey nie ma powſtać, taka była w owym dniu przyſięga nasza. Wyſtawiwszy potym uſiłowania rojaliſtow przeciw Rzpltey, mowił o trudnościach iakie zachodzą w odwroceniu ubocznych attakow na Rzpltę. Lecz i te attaki mogą być zwalczone. Konſtytucya nadaie prawo do tego. Gdy iednak (rzekł) wasze osoby rządowe zupełnie są republikanckie, gdy wiedzą iż w tey klaſsie attakuiących wmieszali ſię *Francuzi*, ktorzy miłością ku Rzpltey zupełnie są przeięci, i gdy ci pomimo woli swoiey widzą ſię być przymuszeni okazać ſię ſurowemi przeciw tym, ktòrzy ſprawie wolności przyſługi uczynili, przeto wolą raczey też osoby rządowe mocuemi i braterſkiemi przeſtrogami uiąć obłąkanych, gdyż nie mogą zupełnie wyrzec ſię nadziei, aby nie mieli pozyſkać dla prawdziwego intereſſu Rzeczypospolitey ſerca mężow, ktorych poſtępki iakkolwiek dwoiſte ſię wydaią, zamiary iednak zawsze zoſtały czyſtemi. Do tych ſię przeto udaiemy, dla wyſtawienia im tey małey liczby fałszywych patryotow, ktorzy ich obłąkawszy fałszywe wyobrażenia poddaią, i przeſtępne wzbudzaią nadzieie. Każe ſię przeto ſtrzedz tych wszyſtkich, ktòrzy w obaleniu tronu niedosyć znayduią środkow do ugruntowania nowego od narodu żądanego Rządu, lecz pragną wszyſtko wywrocić co tylko przeciwi ſię osobiſtey ich dumie, ktòrzyby rząd nawet przez ſiebie uſtanowiony obalili, gdyby nie byli w ſtanie wykonać wszyſtkie proiekta ich łupieztwa i zapalczywości, ktòrzy naydawnieyszych i nie przekupionych przyiacioł Rzpltey w miarę zaufania narodu ſpotwarzaią, i przypisuią im proiekta roializmu, ſposob iakiego zawsze używano przeciw tym, ktòrych obalić chciano, lecz za coż mam wzbraniać ſię powiedzieć, celem ich nie ieſt ſprawiedliwość, lecz życzeniem ich ieſt zatruć publiczność nieufnością, rozszerzać zamieszanie, wprowadzać *Francuzow* w niepewność, opanować wszyſtko w nieładzie, ſłowem panować choćby też to naywięcey kosztowało. Wiecie zaś *Francuzi*, iak oni panowali. Dyrektoryat zna iednak wszyſtkich ſprzyſiężonych przeciw Rzpltey nieprzyiacioł i czuwa nad rojaliſtami.

Pod czas tey uroczyſtości lękano ſię tu rozruchow. Woyſka ktore ztąd wymaszerować miały, pozoſtały z tego powodu w *Paryżu*. Wſzyſtko iednak ieſt w ſpokoyności. Wszakże zaburzenia rojaliſtow w rożnych departamentach dotąd nieuſtaią.— Straż Dyrektoryatu zawsze ieſt podwoiona, i znowu aresztowano rozmaite osoby, mianowicie podeyrzanych cudzoziemcow, którzy ſię wciſneli do zgromadzeń *Jakobinow*, pomiędzy temi znayduie ſię wielu Emigrantow *Włoſkich*.— W *Lugdunie* lękać ſię należy nowych rozruchow. Zapalczywość tamże pomiędzy Jakobinami i Rojaliſtami do naywyżſzego ſtopnia ieſt posunięta. Jeden Jakobin wyraźnie tam oświadczył, iż dla zagruntowania Rzpltey, trzeba żeby ieszcze sześć tyſięcy głow zleciało. Nazaiutrz głowę tego Jakobina znaleziono do domu iego przybitą.

Dyrektoryat Wykonawczy poſtępuie zawsze w pośrzod przepaści, z ufnością zdolną wszelkie uspokoić boiaźni. Zaſtanawiaiąc ſię nad obecnemi zgłębia przyszłe niebespieczeńſtwa, rozwiia wszyſtkie ſwoie zewnątrz ſposoby, i poiednywa wszyſtkie namiętności wewnątrz. Chce połączyć wszyſtkich Obywatelow, a iego umiarkowanie ziednywa mu wszyſtkich ufność. Nominacya nowego Miniſtra Policyi Generalney niezapowiadała nowych rewolucyow, zapobiegła tylko tey ktorą utrzymywać chciano. Nie wprowadziła nowey opinii, lecz wyrugowała nowych ludzi.

Ob. *Mares* w ſwoim opisaniu czynności Generała *Maſſeny* w *Helwecyi* i kraiu *Gryzonow*, dodaie nakońcu: *Maſſena* dla dobra ſwoiego kraiu muſiał poświęcić fałszywą ſławę ſtaczania niepożytecznych, a zatym ſzkodliwych bitew. Znaiomy ſwoy charakter zamienił na zimne rozwagi, i mniemał, iż ieżeli ściſłe iego urzędu obowiązki przymuszały go nieſkąpić ſtanowiących bitew, nakazywały mu we wszyſtkich innych zdarzeniach nieoszczędzać krwi woiownikow. Jeżeli inni potrafią więcey zrobić dobrego, tym lepiey dla Rzeczypospolitey.

Trybunał Policyi Kantonu *Paryzkiego* ma poleconą ſprawę dwunaſtu Obywatelow ſchwytanych w ogrodzie *Tuilleries* dnia 11. Lipca. Ci Obywatele oſkarżeni są o popełnione gwałty i ſprawy uczynkowe przeciwko Towarzyſtwu politycznemu zgromadzaiącemu ſię w raytszuli, i że wołaiąc *niech zaginą Jakobini*, wołali oraz *niech żyie Krol*, i *niech zaginie Rzplta*. Oſkarżeni wypieraią ſię tego mocno, i bronią ſię tym, iż wszyſcy ich oſkarżyciele są Członkami Towarzyſtwa politycznego tak dalece, iż oſkarżyciele są razem oſkarżonemi i świadkami. Ta ſprawa odłożona ieſt na dzień 9 t. m.

Bank *Mont-de-Pieté* nieprzeſtaie pożyczać aż do 12 frankow dla wsparcia Obywatelow nie maiących ſposobu do życia.

Kompanie Weteranow w liczbie 53 odłączone z Departamentow śrzodkowych, odebrały rozkaz udania ſię natychmiaſt do fortec znayduiących ſię na granicach kraiu i na brzegach śrzodziemnego morza.

Lareveillere Lepeaux w ſwoim uſprawiedliwieniu względem wyprawy *Egipſkiey* wyraża: Iż była przez ſamego *Buonaparte* proponowana, i uważana iako przeyście do nieprzyiacielſkiego kraiu; iż przyſtąpienie W. Sułtana do koalicyi uſkutecznione było w czaſie okropney bitwy pod *Abukir*; iż Dyrektoryat potwierdzaiąc tę wyprawę, użył tylko tey władzy iaką mu nadaie Artykuł 328

Konſtytucyi; iż iego poſtępek był nawet pochwalony przez Ciało Prawodawcze, które dekretowało, iż armia *Egipſka* dobrze ſię zaſłużyła Oyczyznie.— Co do Ziednoczonych Stanow *Ameryki*, przekłada, iż Dyrektoryat pomimo nieiakie urazy poſtępował z takim umiarkowaniem, iż to Mocarſtwo poſtanowiło nakoniec wyſłać trzech Miniſtrow dla robienia pokoiu.— Co do *Szwaycaryi*, wſpomina Traktat przez który *Francya* zabespieczyła kray *Wodzki* przeciwko Oligarchii *Berneńſkiey*; dodaie, iż G. *Brune* nie dał Generałowi *Schauenburg* rozkazu do attakowania aż po wyſtrzeleniu do iego woyſka; iż Rząd *Szwaycarſki* był napaſtuiącym, i że wtargnienie do *Szwaycaryi* dozwolone było od Ciała Prawodawczego.— Iż konſtytucye Rzeczpospolitych przez *Francyą* wspieranych będąc tylko tymczasowemi, prawo podbicia nadawało iey moc wprowadzenia potrzebnych odmian.— Co do zarzutow o niegotowość oparcia ſię Mocarſtwom koalicyinym, zapytuie ſię czy mozna ſię było uzbraiać przy rozpoczęciu Kongreſſu *Raſtadſkiego*, i gdy trzeba było wierzyć ſkłonnościom Cesarza do pokoiu, nakoniec gdy Dyrektoryat muſiał ſię oczyszczać z zarzutu, iakoby chciał na zawſze woynę przedłużyć etc.

W *Amiens* i *Bordeaux* krew obywatelſka iuż ſię rozlewała. Obywatele w *Amiens* niechcieli zgromadzeń Ludu, i krzyczeli: *Precz z Jakobinami.* Municypalnosć uzbroiła potym *Jakobinow*. Ci maiąc na czele Kommissarza Policyi, dali ognia do iedney kupy i zabili dwoie ludzi. Spokoyność była potym przywrocona. Ex-Reprezentant *Guyvernon* wyſłany ieſt od Dyrektoryatu Kommiſarzem rządowym do *Amiens*.— W *Bordeaux* rojaliści podług rapportu samey Adminiſtracyi centralney z orężem w ręku attakowali Republikanow. Z obu ſtron wielu zoſtało zabitych i rannych. *Jakobini* mieli tam publicznie mowę na pochwałę *Robespierra* i oświadczyli, iż Oyczyzna iedynie tylko przez wprowadzenie terroryzmu uratowaną być może. W ciągu rozruchow tamże zaszłych, krzyczano *precz z Jakobinami.*

Z *Algieru* pod dniem 11. Lipca donoszą, iż Dey tamteyszy wypowiedział woynę Cesarzowi *Niemieckiemu*, i iuż dwa okręty pod banderą Cesarſką przez kaprow *Algierſkich* zaięte zoſtały. W. Sułtan rozkazał wprawdzie temuż Dejowi, aby wszyſtkich *Francuzow* w kraiu iego znayduiących ſię kazał wziąść do aresztu, lecz Dey nie chciał ſłuchać tego rozkazu i *Francuzi* wolni ſą w kraiu *Algierſkim*.— *Rouget de Lille* autor hymnu *Marsylſkiego* powrocił tu z *Hollandyi*, a znaiomy *Lacretelle* po więzieniu 23 mieſięcznym w ktorym ſiedział bez wyſłuchania ſiebie, przecie na wolność wypuszczonym zoſtał.— Papież ieſt teraz w *Dijon*.— Adminiſtracya centralna w *St Brieux* w *Bretanij* wydała rozrządzenie podług którego wszyſtkiey dawney ſzlachcie w tamteyſzey okolicy przeieżdżać ſię nie wolno.

Generał *Perignon* dowodzi lewym ſkrzydłem armij *Włoſkiey*. Osadził on nim bardzo rozległą część *Piemontu*. Nu dniu 21. Lipca odebrał insurgentom pozycye *Milleſimo*, *Murialto*, i *Calinzano*, zdobył także miaſteczko *Casceria*, do którego insurgenci ſchronić ſię chcieli. W *Sawona* Generał *Moreau* miał konferencyą z Generałem *Perignon*.— Miniſter woienny *Bernadotte* z troſkliwością oyca i przyiaciela, woyſka opatruie. Dowozi im z naywiększym kosztem odzież, broń i ammunicyą z wewnątrz kraiu. Zachęca wszędzie adminiſtracye i officerow ſztabowych, aby z nim wspolnie nad uratowaniem oyczyzny pracowali.

Gdy garnizon z *Korfu* miał tu przybyć, wyszło naprzeciw niemu 32. członkow Zgromadzenia Ludu aż do *Corbeil* dla przyięcia go po braterſku do swego zgromadzenia. Oddali mu także ſkładkę 600. liwrow wynoszącą. Wielu z pomiędzy tych żołnierzy wprowadzeni zoſtali do zgromadzenia na dniu 7. Sierpnia. Przy tey okoliczności G. *Augereau* zaſiadł mieysce przewodnika zgromadzenia, i dał żołnierzom pocałowanie braterſkie.

Dziennik ieden *Paryzki* wyraża co naſtępuie.— Gdy *Antoniusz* nałożył wielkie kontrybucye na Miaſto *Menaſſo* w *Natolij*, *Hybreas* ſławny mowca rzekł do niego: *Azya* zapłaciła ci niezmierne ſummy i doſtarczyła żywności na utrzymywanie woyny; ieżeli nieodebrałeś wſzyſtkich ſkarbow, upomniey ſię o nie u Liwrantow, ktorzy ie odebrali za ciebie: ieżeli te bogacrwa były roztrwonionemi, i ieżeli nie nakażesz złodzieiom ażeby ie powrocili, *Rzym* z całą swoią potęgą upadnie.

Dziennik *Paryzki* podaie na chorobę Rzpltey receptę lekarſką Doktora *Sangredo* (ſławnego w *Idzim Blaſſie*, ktory za iedyne lekarſtwo podawał picie wody i krwi puſzczanie). Nie wiem (rzecze) czy ta moja recepta znaydzie powszechne zezwolenie, może iednak uleczyć chorego, na którego dziedzictwo wielu dybie. Choroba po całym ciele ſię rozeszła. Wyniszczony temperament, osłabione piersi, wszyſtko połykaiący a nie trawiący żołądek, mocne żołciane hnmory, paroxyzmy gorączek aż do ſzaleńſtwa pomknięte, zawrot głowy, a częściey ieszcze ſkłonność do letargu, wſtrzymanie cyrkulacyi krwi, i gangrena w ſercu. Zewnątrz żaden członek nie ieſt zdrowym, żadna część ciała nie ieſt, ktòraby nie okazywała ran, zle zamkniętych ſzwow, i wrzodow. Złemi ſokami ſą fakcye, letarg ieſt uspienie ducha publicznego, gangrena w ſercu, ieſt zaniedbanie wszelkiey moralności, żołądkiem ieſt rząd; niedoſtateczna cyrkulacyi krwi, ieſt zatamowanie handlu. Moia recepta ieſt, umiarkowanie, mądrość, roztropność. Niech mianowicie nie zoſtanie zaniedbanym naylepszy ſposob umocnienia ciała, Sprawiedliwość.— Przy takowym przepiſie podatki będą płacone, i iedynie do ſkarbu publicznego wpłyną. Zaymiecie znowu mieysce pomiędzy narodami, byleście w poſtępowaniu z niemi nie byli zuchwałemi, i kiedy ludom nie dla tego wolność przynieſiecie, abyście za to pieniądze mieli. Wznieſie ſię przy tym duch publiczny. Jeżeli więc chcecie uratować Rzpltę, zrobcie aby lud był ſzczęśliwszym, niż był za czasow dawney władzy.

Ob. *Hautpout* ſtarszy ofiarował Radzie 500. pismo pod tytułem: *Sposob aby być kochanym od ſwoiey żony.* Trzeba było aby dla naszych Prawodawcow napisał był dzieło *ſpoſob kochania Rzpltey* mówi Przyiaciel Praw.

z Paryża dnia 14. Sierpnia.

Jakobini którzy mniemali iż 30. *Prairial* całkiem będzie na ich pożytek, znayduią ſię na nowo w ſwoich nadzieiach omylonemi. Znieſienie Towarzyſtwa poſtanowionego w *Paryżu*, ieſt dla nich pierwszym ciosem, po ktòrym zapewne inne naſtąpią. Przyłączamy tu treść Poſelſtwa przeſłanego w tey okoliczności do Ciała Prawodawczego. — „ Dyrektoryat zatrudnia ſię nieuſtannie około zaradzenia nieszczęściom Oyczyzny. Już wam okryślił obraz niebespieczeńſtw publicznych, taić ie przed wami byłoby zbrodnią. Dyrektoryat używaiąc wſzyſtkich ſpoſobow dla przywołania zwycięſtwa pod chorągwie Republikantſkie, dla przywrocenia pokoiu po Departamentach i porządku w ſkarbie, oraz ożywienia we wſzyſtkich ſercach patryotyzmu, spodziewał ſię być wspartym przez ożywiaiący ſię duch publiczny, podchlebiał sobie, iż Obywatelſkie zgromadzenia iakich Konſtytucya dozwala, będą ſkładem gorliwości i światła, poręką iedności i ſpokoyności. Poſtrzegł z żalem iż w Mieście tak ludnym, Towarzyſtwo ktore ſię uformowało na ulicy *Bacq*, ſtało ſię wſzyſtkich namiętności ſtekiem dla ożywienia wſzyſtkich nienawiści i wſkrzeszenia wſzyſtkich niebespiecznych pamiątek. Na prożno przez uroczyſtą Proklamacyą zapewnialiście wſzyſtkich dobrych obywatelow o waſzym przywiązaniu do Konſtytucyi 3go roku; krzyki potłumiły wasze pocieszaiące wyrazy, ponowiły wszyſtkie poſtrachy, i znieważały wasze prace, przekładaiąc ludowi iż ieſt w potrzebie ażeby ſam ſiebie ratował. Takie sposoby, takie mowy i krzyki przypomniały zbytek nieszczęść, ktorych powrotowi cała Rzplta przeszkodzić zamyśla. Na ten czas boiaźń potłumiła energią, zachwiała wiernością, znikneła nadzieia, a powszechna nieſpokoyność wszyſtkie zaięła umyſły. Republikanie zagrożeni są w iednymże czaſie przez armie nieprzyiacielſkie i przez okropności nowego zaburzenia. Dyrektoryat winien wam to powiedzieć, iż ieżeli Ciało Prawodawcze i Władza Wykonawcza wielkiey Rzpltey powinny być przez opinią utrzymywane, zachęcane, i ſzacunkiem Patryotow nadgradzane, nie mogą ſię zaślepiać względem zawsze wzraſtaiącey przewagi, iakiey nieograniczone zgromadzenie osob w kraiu nabierać zwykło. Nienależy *Francuzom* lękać ſię powrotu okropnego wpływu! ktory miał zuchwałość przywłaszczyć sobie konſtytucyine władze. Nie potrzeba ażeby na łonie Rzpltey mogł ſię wznieść kolos Zgromadzenia, ktory nasi nieprzyiaciele maią zamiar obłąkać, i w ktorym odkrywaią ſię codziennie obroty ich wyſłańcow. Dyrektoryat zapobiegaiąc tym nieszczęściom, przedſięwziął wſtrzymać upor Towarzyſtwa na ulicy *Bacq* w jego gwałcącym Konſtytucyą poſtępowaniu, i poſtanowił jego zamknięcie. W zamiarze ſtatecznego utrzymywania ſię w ſwoich obrębach, Dyrektoryat wspierać będzie wszyſtkie Zgromadzenia ſzanuiące Prawo ktore *Francuzi* poprzyſięgli utrzymać; Obywatele Reprezentanci, Dyrektoryat uprasza was uſilnie o Prawo nad ktorym teraz pracuiecie. Przyſpieszcie jego wydanie, ile tylko pozwala wasza mądrość, i jego ważność wymaga."

Dyrektoryat rozkazał tego wieczora poprzybiiać wyrok nakazuiący zamknięcie zgromadzenia na ulicy *Bacq*. Od ſamego rana pikieta otacza to mieysce i nikomu doń przyſtępu nie daie. Przyłożono pieczęci na drzwi i na papiery wydziału inſtrukcyi tego zgromadzenia.

Na dziſieyszym poſiedzeniu powszechnego wydziału nie było żadney wzmianki o ex-dyrektorach. Cały czas zabrało czytanie dwoch poselſtw Dyrektoryatu względem zamknięcia klubu i rewizyi domow. Te rewizye maią być w dzień czynione, domyślaią ſię, iż iutro zrana będą rozpoczętemi.

W taiemnym wydziale d. 12 Rada miała przyſtąpić do kreſkowania, czyli oſkarzenie ma być dekretowane. *Delbrel* domagał ſię zawieszenia tey rzeczy; 321 głosow było przeciwko, a 85 za zawieszeniem, ktòre z tey przyczyny odrzuconym zoſtało.

Przybycie G. *Joubert* do *Genui* urzędownie przez G. *Moreau* ieſt donieſione. Dnia 7. t. m. *Maſſena* rozkazał aresztować G. *Xantrailles* i zaprowadzić go do *Huningi*.

Amiens ieſt ogłoszone w ſtanie oblężenia. Dyrektoryat dał rozkaz bywszemu kommiſſarzowi *Paryzkiemu Verdiere*, ażeby ſię udał do tego miaſta dla przywrocenia tam ſpokoyności publiczney i ſtawienia przed ſądem urzędnikow należących do tamteyszych rozruchow.— Mowią, iż d. 12 t. m. G. *Scherer* zoſtał ſchwytanym.

Generał *Servan* przywrocony do ſłużby i mianowany Generałem Inspektorem woyſk Południowych, wyiechał dnia wczorayszego z *Paryża*.

Dyrektoryat zatrudnia ſię poselſtwem, w ktòrym ma doradzać Ciału Prawodawczemu, ażeby rozkazało kommiſſarzom woiennym ſądzić roznoſicielow pism roialiſtycznych. Ma także proponować karę śmierci przeciwko każdemu, ktòryby ukrywał dezertera lub do dezercyi namawiał.

Dyrektoryat *Liguryiſki* niemniemaiąc ſię dosyć mocnym do uratowania Rzpltey, złożył ſwoią dymiſſyą. Ciało Prawodawcze przeciw niemu wydało akt oſkarzenia.

Liſty z *Caen* pod d. 8 wyrażaią, iż iedna dywizya *Angielſka* z ſtu żaglow złożona, krąży na brzegach kanału i bywszey *Bretanij*, i że iey zamiarem ieſt wysadzić 40 tyſięcy ludzi na trzy punkta w przeciągu mieyſca między *Granville i Iſſigny*.

Niektòre Dzienniki zawieraią w ſobie liſt z *Lugdunu*, który donosi i iż prawe ſkrzydło armii *Włoſkiey* pomknęło ſię naprzod i opanowało twierdzę *Ceua*, rząd nic ieszcze w tey mierze do wiadomości nie podał.

Na ſeſſyi Rady 500. dnia 8. t. m. Officerowie i żołnierze *Cisalpińscy* schronieni do *Francyi*, dopraszali ſię o wsparcie. — Odeſłano do Kommiſſyi.

Duplantier podał Radzie nowy proiekt ſkrocony względem urzędnikow Rzpltey należących do liwerunkow, i zapobiegaiący przekupſtwu. Ten proiekt przyiętym zoſtał, a iego głownieysze urządzenia ſą naſtępuiące: Zaden członek Ciała Prawodawczego, Dyrektoryatu i iego kancellaryow, żaden miniſter i iego ſekretarz, kommiſſarze ſkarbowi, ich kancellarzyści, członki trybunałow, kommisſarze woyny, marynarki, ich ſekretarze, żaden woyſkowy, żaden ſędzia etc.etc. nie będzie mogł być liwrantem, ani należeć do żadnych podobnych czynności. Przewinienie przeciwko temu poſtanowieniu ukarane będzie trzyletnim więzieniem i konfiſkacyą na pożytek Rzpltey tego wszyſtkiego, coby ſię takim osobom należało za doſtawione do armiow potrzeby.

Laurent z Departamentu *niższego Renu* z dziennego porządku rzekł: „ Nasz kollega *Duplantier* podał wam projekt ſtoſowny do urzędnikow Rzeczypoſoplitey wmieszanych do liwerunkow, i względem ſpoſobow zapobieżenia przekupſtwu. Ludzie którzy maią upodobanie w rzucaniu potwarzy na Ciało Prawodawcze, rozgłaszaią iż w Radach znayduie ſię wiele członkow intereſſowanych do liwerunkow. Pokażmy iż ieſteśmy tak czyſtemi iak nasze przeznaczenie: pokażmy iż żaden osobiſty intereſs nie przymusza nas do ſpoźniania podanego przez *Duplantier* projektu. Gdyby ſię znalazł ieden z członkow, ktoryby choć pod ſenatorſkim płaszczem ważył ſię ſprzeciwiać rozpoczęciu tego roztrząsania, będę miał dosyć odwagi wſkazać go iako nieprzyiaciela oyczyzny.

Jean Debry popieraiąc wniosek Ob. *Laurent*, dodał:

Przypomnę Radzie, iż potwarz ſtarała ſię także zatrzeć ſwym jadem poprzednicze zgromadzenia; Reprezentanci byli oſkarżanemi, iż trwonili publiczne dochody. Konwencya chcąc w zwycięſkim ſpoſobie odpowiedzieć ſwoim nieprzyiaciołom, wydała wyrok nakazuiący wſzyſtkim ſwoim członkom podać ſtan maiątku każdego członka przed i po rewolucyi. Wyrok wziął ſwoy ſkutek w Kommiſſyi Inſpektorow. Winienem wſpomnieć chwałę moich dawnych kollegow, iż wielu z nich znayduie ſię prawie w nędzy, i że ieden (*Albercy*) umarł z głodu, ſprzedawszy wszyſtkie ſwoie ſprzęty dla żywienia ſwoiey żony i ſwoich dzieci. Inna ieszcze uwaga powinna was nakłonić do zatrudnienia ſię tym proiektem, to ieſt, iż należy oddać opiniom całą ich wolność, ażeby ſię niegodziło oſkarżać ludzi rożniącego ſię zdania, za ſtronnikow złoczyńcow. Zawołani tu ieſteśmy dla wotowania podług naszego ſumnienia, i iak mogłem uważać poſtępowanie Rady, zdawałoby ſię, iż chce użyć fakcyi zdziercow na poſtrach przeciwko Reprezentantom dla przeszkodzenia im do wyiawienia ſzczerego ich zdania. Rada odłożyła do iutra naradzanie ſię w tey materyi, zamieniła ſię w powszechny wydział na roztrząsanie aktu oſkarżenia przeciwko Ex-Dyrektorom.

Z tego powodu Obywatel *Duplantier* rzekł ieszcze: Przyięliście i uchwaliliści projekt przezemnie w roku 6. przeciwko korrupcyi podany. Naradzanie ſię nad tym w Radzie ſtarszych i iey odrzucenie, nienaruszyło tego proiektu zasady, nabył on przeciwnie nowego ſtopnia ſiły, ponieważ głownieysze iego odrzucenia pobudki na tym ſię zasadzaią, iż większa część kar nie ieſt dosyć ſurowa. Obiedwie Rady czuły, iż niedosyć ieſt karać wyſtępki, ale że wielką prawodawcy ſztuką ieſt, ażeby ie przez mądre uprzedzić uſtawy, ſtawiaiąc każdego w niemożności ich popełnienia. Mniemacież naprzykład, iż urzędnik byłby ułatwiał gorszące kupna gdyby mu tego ſurowe zabroniły Prawa. Myślicież, iż agent publiczny byłby znoſił ſzkodliwe liwerunki, które tak częſto narażały życie naszych walecznych obrońcow, gdyby dla intereſſu niebył o ſwoich obowiązkach zapomniał?

Na ſeſſyi Rady 500 dnia 10 Sierpnia Ob. *Quirot* Prezydent miał mowę, w którey zapowiedział, iż armie nasze wkrotce znowu woynę zaczepną rozpoczną. W Radzie ſtarszych wyſtawiono nowy ołtarz oyczyzny, który poświęcono przyſięgami Republikanckiemi. Ob. *Cavailhon* rzekł: Nie ieſt podobną rzeczą, abym mogł pohamować unieſienie żalu mego. Gdy lud *Francuzki* zwyciężał, działo ſię to przez zgodę, gdy ta przeſtała ſię utrzymywać, nawała nieszczęścia rozlała ſię po kraiu Rzeczypospolitey. Niezgoda w ciele prawodawczym była zawsze hasłem do niezgody publiczney. W coż ſię obrociły owe ſzczęśliwe dni mieſiąca *Prairial*, w którym my iednomyślnie dla uratowania dobra publicznego, każdy dzień naznaczali dekretami ſzczęścia publicznego. Z żalem powiem, iż te dni ſą już zapomniane. Dziś zdaie ſię, iż wielu żąda powrotu dawney władzy Dyrektoryatu. Już wezwano nowych Dyrektorow do przybrania znowu władzy, którą zniszczyliście. Niechcę wspominać przysług, iakie zgromadzenia polityczne ludu kraiowi przyniosły. Nie ieſtem ia obrońcą błędow, które też zgromadzenia popełniły, lecz uznaię dobrodzieyſtwem uchwały ich, natchnione przez patryotyzm i cnotę. Procz tego artykuł 362 konſtytucyi ieſt wyraźny do przepisania im toru i ſproſtowania błędow, niechże więc będzie wykonany.

Słychać, iż ex-Dyrektorowie w tayney ſeſſyi Rady 500 mieli wielu obrońcow, mianowicie *Scherlocka*, *Crochon*, *Gilet*, *Cirée*, *Brival*, *Thieſſé*, *Beranger*, *Quirot*, *Creuzé Latouche*, *Pechon*, *Barthelemi*, *Lucyano Buona parte* etc. ſłabych zaś maią przeciwnikow. Obrońcy uſprawiedliwiaiąc dobroć ich rządu, dowodzili tylko czyſtości ich chęci. Wielka ieſt mowili oni rożnica nieszczęśliwego od godnego kary. Trudne okoliczności wposrzod których rząd obieli, liczne i niezaprzeczone dowody przywiązania ich do wolności i Rzpltey, ſzkodliwe ſkutki polityczne iakieby naſtąpiły po ſądzeniu ich kryminalnym, mianowicie w względzie ważności wielkich politycznych działań w *Europie* przezeń kierowanych, nienawiść nieprzyiacioł zagranicznych kraiu przeciw teraznieyszym ich zwycięzcom, podobieńſtwo, iż tylko *Anglia* i roializm chca Ex-Dyrektorow pod gillotynę wciągnąć, niemożność aby czterech mężow ktorzy od koalicyi niczego więcey iak śmierci spodziewać ſię powinni, mogli bydź zdraycami, wspomnienie iż przyięcie falszywego i nieszczęśliwego ſyſtematu tudzież duma w szczęściu więcey okazuie ſłabości iak wyſtępku godnego kary, wspomnienie, iż przez ukaranie śmiercią pierwszych urzędnikow, dany będzie zły i ſzkodliwy przykład, do którego by ſię zawsze odwoływano, a iak smutne doświadczenie rewolucyi uczy, iż dowodzcy iedney partyi bez różnicy przeciwnikow ſwoich na rusztowanie prowadziliby, a tym ſpoſobem wſzyſtkim urzędnikom odięłoby ſię zaufanie, nakoniec uwaga, iż proceſs Dyrektorow, będzie proceſsem Rzpltey. Takie były przednieysze dowody które przytaczano na uniewinnienie ex Dyrektorow. Zdaie ſię więc, iż Akt oſkarzenia mieysca mieć nie będzie.—Tymczasem *Jakobini* nieprzeſtaią żądać ukarania ex-Dyrektorow.

Na ſeſſyi dnia 11. *Arnould* imieniem kommiſſyi złożył rapport względem ſtanu ſkarbu Rzeczypospolitey na rok 8. Dawny Dyrektoryat żądał 806. millionow, kommiſſya zmnieyszyła tę ſummę do 600 millionow frankow, była bowiem zdania tego, aby lud nowemi podatkami nie zoſtał uciśniony. Wkrotce dekret w tey materyi ma zapaść.

Rapport zdany przez Ob. *Houſſet* w Radzie 500 względem złodzieyſtw i łupieztw publicznych wyszedł iuż z druku. Zawiera w sobie okropny ich obraz. Z wielu arsenałow posprzedawano armaty, broń, mundury, kule, torniſtry, ſiarkę, ołow, miedź z ſtratą procentu 200 frankow, a potym one znowu przyſtawiono ſkarbowi za niezmierną cenę. *Coſſuin* zakupił 50 tyſiecy ſtarey broni po 3 liwrow ſztukę, a potym ſprzedał Rzpltey każdą ſztukę za 30 liwrow. W nadgranicznych Departamentach liwranci nic Armiom niedoſtarczali, i mieszkańcy muſieli ſami żołnierzy urrzymywać. *Scherer* zawarł kontrakty liwerunkowe na 50 millionow, do ktorych kontraktow sam należał. Kompanie *Acagnier* i *Magnier* otrzymały od rządu wielkie ſummy na opatrzenie ſzpitalow woyſkowych, lecz zoſtawiwszy w nayweiększym zaniedbaniu biednych żołnierzy, z obrażaiącym popisywali ſię zbytkiem. Kompania *Capon* niezmiernie ſię zbogaciła, prowadząc lichwę z wielkiemi ſummami zaliczonemi iey na budowę okrętow około ktorych robota nawet nie ieſt rozpoczęta. Nakońcu Ob. *Houſſet* rzekł. Kommiſſya wielu rzeczy ieſzcze nie wie, lecz gdyby udała ſię do Departamentow, iakież przykre zrobiłaby odkrycia.

z Bruxelli dnia 14. Sierpnia.

Generał *Bonnard* ktory obeymuie kommendę nad woyſkami przeznaczonemi do obrony brzegow zacząwszy od *Nieuport* aż do uyścia *Skaldy*, ſpodziewany ieſt na dzień 20. w *Bruges*.

Lubo Prawo zaciągu 4tey i 5tey klaſſy konſkrypcyinych ieſt iuż do tych Departamentow od nieiakiego czasu przyſłane, atoli niezoſtało ieszcze ogłoszonym. — Kolumny woyſka nieprzerwanie uganiaią ſię za insurgentami, lecz ci ledwo na iednym mieyscu zgromieni, natychmiaſt pokazuią ſię w drugim. — Widziemy z nowo uczynionego obrachunku, iż przez pięć lat ludność *Bruxelli* zmnieyszyła ſię 20. tyſiącami ludzi.

z Hagi dnia 17. Sierpnia.

Wczoray było tu nieiaka niespokoyność, gdyż linia telegraficzna pierwszy raz była w poruszeniu, dla oznaymienia, iż flotta *Angielſka* przy brzegach naszych zachodnich ukazała ſię, widzianą iednak była w takiey odległości, iż nie można było doſtrzedz ani liczby ani gatunku okrętow. Z pewnością wierzemy, iż to ieſt flotta *Angielſka*, gdy iednak nic o niey więcey nie uſłyszeliśmy chociaż wzdłuż brzegow *Skaldy* iak naybacznieysze ſtraże ſą rozſtawione, przeto nie wiemy ieszcze gdzie wymierzy ſwoie przedſiewzięcie. Jeſteśmy tu w naylepszym ſtanie obrony do odparcia attakow nieprzyiacielſkich, podchlebiamy ſobie nadto ieszcze, iż przybycie flottow ziednoczonych do *Breſt* ſtanie na wielkiey przeszkodzie wyprawie *Angielſkiey*, bądź to przez wylądowanie w *Irlandyi*, bądź przez uwolnienie flotty naszey w *Texel* od blokady. Bydź może ieszcze, iż przed takowemi wypadkami flotta *Angielſko-Roſſyiſka* z wschodniego morza przybyła, zechce także uſkutecznić wylądowanie na naszych brzegach, dla tego i na tę okoliczność zupełną zwrociliśmy uwagę. W tak krytycznych okolicznościach miłym widokiem dla nas ieſt, iż nienawiść partyow uſtąpiła względom na niebeſpieczeńſtwa oyczyzny, i wewnątrz żadnych nie lękamy ſię wzruszeń. Przyszły tydzień będzie u nas epoką wielkich wypadkow.— Nasza gwardya Narodowa do 30 tyſięcy ludzi złożona i przeznaczona do wewnętrzney obrony kraiu, ieſt iuż zupełnie urządzona, i uzbroiona. Wſzyſtko to odbyło ſię z naywiękſzą ſzybkością. Pod *Oſtendą* pokazało ſię kilka okrętow woiennych *Angielſkich*. — Flotta w *Texel* iak nayspiesznięy na sześć mieſięcy w żywność ieſt opatrzona.

z Strazburga dnia 12 Sierpnia.

Generałowie *Hautpoult* i *Clarke* przybyli do tego miaſta, pierwszy usprawiedliwił ſię całkiem przed Dyrektoryatem i dowodzi teraz kawaleryą Armii *Reńſkiey*. *Clarke* ieſt mianowany inspektorem nowych batalionow poſiłkowych. Donoszą z *Berny* pod datą 9. „ Miniſter *Helwecki*, *Begoz* który był poſłany do G. *Maſſeny* dla traktowania z nim w bardzo ważnych okolicznościach, powrocił ze swego poselſtwa, podług niego ieſteśmy bliscy wielkich wypadkow.

Dnia 15. Sierpnia.

Podług liſtow z *Chamberri* głowna kwatera Armii *Alpeyſkiey* ma tam bydź przenieſiona z *Grenoble*, a głowna kwatera prawego ſkrzydła tey armii będzie w *Briancon* poſtanowiona. G. *Schauenburg* zawołany przez Dyrektoryat wyiechał do *Paryża*.— Dnia wczorayszego przechodziły przez nasze miaſto dwa regimenta karabinierow. Liſty z *Berny* donoszą o wielkich poruszeniach woyſk *Francuzkich* w *Walezyi*. Dnia 8 zaszła na wielu mieyscach bitwa z powodu przeglądanych przez *Auſtryakow* ſtanowiſk.

Od granic Szwaycarſkich dnia 7. Sierpnia.

Seſſye ciała naszego prawodawczego, były bardzo ważne. Powſtano mocno przeciw łupieztwom Kommiſſarzow *Francuzkich* w *Szwaycaryi* popełnianym. Ob. *Suter* rzekł w zapale. Nie byłem nigdy tego zdania aby *Rewbel* miał nas pozbawić neutralności, krok ten był bardzo nierozsądnym, przywiodł bowiem *Francuzow* do roſprzeſtrzenienia linii ſwoiey. Lecz ſtało ſię, my powinniśmy pamiętać, iż tu nie tylko nasza sprawa, lecz święta ſprawa wolności ieſt narażona. Zbiiał potym wszelkie zarzuty czynione przeciw całemu Narodowi lub armii, gdy tylko pewne osoby oddzielne dopuszczały ſię bezprawiow.— Na G. *Keller* wſławionego pod *Oſtendą*, dnia 24 Lipca w *Arau* zapadł wyrok ſądowy, uznaiący go niezdatnym do ſłużenia w Armiach Rzpltey, w przypadku zaś ſchwytania ma bydź w więzieniu osadzonym.

z Szaffuzy dnia 15 Sierpnia.

Wczoray zrana o godzinie 5 *Francuzi* od góry *Albis* i *Uetli* przypuścili mocny attak na oboz G. *Hotze* rozłożony pomiędzy temi górami, i miaſtem *Zurich*. Udało ſię im za pomocą mgły przedrzeć ſię aż do bram miaſta. Wkrotce iednak zewsząd nadbiegła na pomoc kawalerya Cesarſka infanterya i artyllerya, i *Francuzi* zoſtali odparci. Dalsze ſzczegóły nie są wiadome, to tylko pewna, iż tak z iedney iak z drugiey ſtrony znaczna liczba była w zabitych rannych i jeńcach. Zdaie ſię, iż attak był powszechnym, gdyż tak z prawey iak z lewey ſtrony ſtrzelanie ſłyszeć ſię dawało.

z Genui dnia 30. Lipca.

Obawiano ſię, ażeby odnoga *Spezzia* i cały kray wschodni nie zoſtał opuszczony, ale poſłane było powtornie woyſko ku *Torriglia* i *Robbio*, co okazuie zamiar utrzymania ſię w całey linij *Ligurii*. Generał *St Cyr* ktory kommenderował śrzodkiem, znayduie ſię bliſko *Bochetta*. Insurgenci doliny *Fanaro* i *Ormea* gdy ſię odważyli pokazać na nowo, byli attakowani i rozproszeni przez Szefa brygady *Roquet*.

Od granic Włoſkich dnia 5. Sierpnia.

Wiadomość z kraiu *Neapolitańſkiego* zawsze ſą ciemne. Każdy nowy rapport ſprzeciwia ſię drugiemu. Y tak *n. p.* donoszono od kilku mieſięcy o licznych woyſkach *Roſſyiſkich i Tureckich*, które miały wylądować na brzegach *Neapolitańſkich*, dziś zaś pokazuie ſię z liſtu miniſtra *Neapolitańſkiego Micheroux*, iż to tylko 500 *Moſkalow* było, którzy pod *Brindiſi* na ląd wyſiedli. Jakkolwiek iednak tak ſzczupła ieſt ich liczba, niezmierne iednak podług tegoż liſtu są przysługi przez nich wyświadczone, gdyż we 20 dniach dwie z trzech części kraiu *Neapolitańſkiego* dla Krola zawoiowały. W zamku *St. Elmo* Admirał *Nelſon* i Kardynał *Ruffo* mieli znaleść 6 millionow dukatow w gotowiznie. Krol bardzo miał być kontent z tego, iż znalazł ſkarb *S. Januaryuſza* nie tknięty. Jakkolwiek wielkim ſtaraniem zwycięzcow było, uratować życie wiernych Krolowi *Neapolitańczykow*, którzy zakładnikami w zamku byli, wszelako lud w zapalczywości przy *Francuzach* i insurgentach rozſiekał także i tych zakładnikow. Kardynał *Ruffo* w *Kalabryi* nie miał do pomocy iak tylko iednego dominikana, przywiozł zaś tam z ſobą 12 tyſięcy karolinow, które mu *Anglicy* dali. W *Neapolu* kazał ściąć wielu ſzlachty, a nawet własnego ſynowca. Rzeczą ieſt dziwną, że w *Neapolu* ſzlachta tak zle myślała.— Familia Krolewſka *Sardyńſka* znayduie ſię zawsze w *Cagliari*, a Xiążęta *Aoſta i Montferato* wyiechali do *Turynu*. Pan *St. Andre* ma zarządzać *Piemontem* w doſtoyności Vice-Krola.

W. Xiąże *Konſtantyn* poiedzie do *Neapolu*, aby był przytomnym na tryumfalny wiazd familii Krolewſkiey do tego miaſta.

OBWIESZCZENIA

Ponieważ uſtanowienie Taxy dwoiakiey na wieprze, iako to: od karmnych po 12 dobrych groszy, od chudcow po 4. dobrych groszy od ſztuki; było przyczyną uſtawicznych między Officyaliſtami a właścicielami, ſprzeczek, dla zabieżenia więc, iſe możności, wszelkim przy opłacie podatku tego nieprzyzwoitościom, ſtanowi ſię; że zamiaſt wzmiankowanych obu dwoiakich Tax, iedna śrzednia Taxa od każdego wieprza, bądź to na przedaż, lub domową konsumpcyą bitego, będzie wybieraną to ieſt: tylko w Poznaniu, Kaliszu, i w Warszawie wraz z Pragą po groszy 10 dobrych, w innych zaś miaſtach Pruſs Południowych po 8 groszy dobrych od sztuki. Nie maiące 6 tygodni, uważane bydź powinny iako proſięta, a w tym znaczeniu żadney opłacie podlegać nie będą.— Takowe urządzenie podaie ſię przeto do wiadomości publiczney. Dan w Warszawie dnia 7 Sierpnia 1799 Rokn.

J. K. Mci Pruſs Południowych Woyſkowa i Ekonomiczna Kamera.

Z powodu nadchodzącego Jarmarku na S Mateusz w *Łowiczu*, przypomina ſię Publiczności urządzenie iuż tylekroć przez Konsyliarzy Powiatowych ogłaszane, iż każdy włościanin i handluiący bydłem obowiązany ieſt ilość bydła na jarmarmi kraiowe pędzić ſię maiącego, podać przez deklaracyą urzędowi celnemu i podatkow konsumpcyinych mieysca, gdzie ſię jarmark odprawia; zalecaiąc tymże włościanom i handlarzom, aby takowe urządzenie pod czas zbliżaiącego ſię jarmarku na S. Mateusz w *Łowiczu* iak nayściśley ſtarali ſię zachować.— Dan w Warszawie dnia 24. Sierpnia 1799.

Kamera J. K. Mci Pruss Południowych Woienno-Ekonomiczna.

Kantor tey Gazety jeſt w Rynku Starego Miaſta, w Kamienicy JP. Eberta, *pod Nrem 65. na drugim piętrze*— Exemplarz gr: 20.